

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.020.04.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Krzysztof Aleksander Matuszek, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LPO/113/2017 z dnia 11 lipca 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy i Miasta Krajenka (dalej: „Gmina” lub „Urząd”), ul. Szkolna 17, 77-430 Krajenka
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stefan Adam Kitela, Burmistrz Gminy Krajenka ¹ (dalej „Burmistrz”). (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Gminie zapewniono organizacyjne warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody, poprzez wyznaczenie w regulaminie organizacyjnym Urzędu – referatu zajmującego się tą tematyką i przypisanie tych zadań wyznaczonym pracownikom. Rzetelnie sporządzano sprawozdania statystyczne dotyczące lokalnych form ochrony przyrody i właściwie prowadzono ich rejestr. Ponadto, prowadzono działalność edukacyjną i promocyjną w dziedzinie ochrony przyrody. Prawidłowo przebiegała bieżąca współpraca z nadleśnictwami w zakresie przeglądów i kontroli: pomników przyrody i użytków ekologicznych, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych oraz działalność informacyjno-edukacyjną o lokalnych formach ochrony przyrody. Wydatkowanie środków na utrzymanie i ochronę lokalnych form ochrony przyrody było zgodne z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w Gminie oraz przyniosło zakładane efekty.

Nieprawidłowości ujawnione w toku kontroli, dotyczyły:

1. Nierzetelnego zaprezentowania danych w dokumentach strategicznych gminy, tj.: Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008-2017, Programie Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne 4 lata oraz danych w Raporcie z wykonania Programu Ochrony Środowiska za lata 2015-2016, dotyczących pomników przyrody.
2. Nieoznakowania sześciu użytków ekologicznych tabliczkami informującymi o zakazach obowiązujących na obszarach lub w stosunku do form ochrony przyrody wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 1-3 oraz pkt 7 i 8 (załącznik nr 4) rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wzoru tablic.

¹ Poprzednio Burmistrzem Miasta i Gminy Krajenka, był również Pan Stefan Adam Kitela – od 5 grudnia 2010 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony przyrody w formie pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały dwa regulaminy organizacyjne Urzędu, odpowiednio z dnia: 29 grudnia 2011 r. i z 19 stycznia 2015 r. Zgodnie z tymi regulaminami zadania Gminy w zakresie ochrony środowiska, w tym ochrony przyrody realizował Referat gospodarki komunalnej, zamówień publicznych i ochrony środowiska (dalej „Referat”). Zgodnie z § 25 ust. 1 pkt 25 Regulaminu³ do zadań referatu gospodarki komunalnej, zamówień publicznych i ochrony środowiska m.in.: należało prowadzenie spraw dotyczących form ochrony przyrody, ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, pomników przyrody i użytków ekologicznych..

(dowód: akta kontroli str. 7-15, 16-44)

Zgodnie z zakresem czynności: do Kierownika Referatu oraz do inspektora ds. ochrony środowiska i zamówień publicznych należały zadania odnoszące się do ochrony lokalnych form ochrony przyrody w tym przygotowywanie projektów uchwał Rady dotyczących wprowadzania form ochrony przyrody dla chronionego krajobrazu, ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, pomników przyrody i użytków ekologicznych,, opracowywanie gminnego programu ochrony środowiska, przeprowadzanie kontroli związanych z przestrzeganiem przepisów dotyczących ochrony środowiska oraz realizacja „Strategii Rozwoju Gminy” i proponowanie zmian w jej treści.

(dowód: akta kontroli str. 8, 11,13-15)

Burmistrz wyjaśnił, że „Ze względu na zatrudnienie małej liczby urzędników, adekwatnej do liczby prowadzonych spraw i wielkości gminy, w Urzędzie nie wyodrębniono stanowiska ds. lokalnych form ochrony przyrody. Przedmiotowy zakres czynności został przypisany do stanowiska ds. ochrony środowiska i zamówień publicznych”.

(dowód: akta kontroli str. 130)

1.2. Plany rzeczowo-finansowe Gminy, w latach 2015-2017, uwzględniały działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody. Dotyczyły m.in. pielęgnacji drzew – pomników przyrody.

W „Harmonogramie realizacji przedsięwzięć w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne cztery lata” (dalej: POŚ), zaplanowano: uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów chronionych oraz zasad ochrony przyrody i krajobrazu. W dokumencie tym przewidziano również ochronę i pielęgnację pomników przyrody, zachowanie istniejących użytków ekologicznych o powierzchni 42,26 ha, w postaci bagien, łąk i pastwisk mających duże znaczenie dla lokalnej bioróżnorodności. Jako jednostki realizujące wskazano: Urząd Gminy i Miasta Krajenka i miejscowe nadleśnictwa. Wskazano źródła finansowania jako: wydatki bieżące budżetu gminy, środki zewnętrzne, a w przypadku nadleśnictw ich środki finansowe, w zależności od bieżących możliwości. Burmistrz wyjaśnił, że „Działania dotyczące tych form ochrony przyrody finansowane były z budżetu gminy w ramach wydatków bieżących. Podstawę wydatków wskazuje m.in. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne 4 lata (POŚ), w którym, w tabeli 47 w priorytecie ekologicznym I

³ Załącznik do zarządzenia Nr 23/15 Burmistrza Gminy i Miasta Krajenka z dnia 19 stycznia 2015 r.

(ochrona przyrody i dziedzictwa przyrodniczego), celu ekologicznym I.1. (Rozwój obszarów prawnie chronionych poprzez ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej) zawarto przedsięwzięcia oraz źródła finansowania”.

(dowód: akta kontroli str.130 i 256)

Z Raportu z wykonania programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Krajenka za lata 2015-2016, wynika, że w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniono obszary chronione oraz zasady ochrony przyrody i krajobrazu. W ramach ochrony i pielęgnacji pomników przyrody wykonano pielęgnację pomnika przyrody w Krajence przy ul. Bydgoskiej. Natomiast, tworzenie, utrzymanie i konserwację przyrodniczych ścieżek dydaktycznych – zadanie zaplanowane w 2015 r. – zrealizowano w zakresie naprawy i impregnacji tablic na tych ścieżkach. W raporcie nie zaprezentowano danych dotyczących zachowania istniejących użytków ekologicznych z uwagi na brak danych z Nadleśnictwa Zdrojowa Góra.

(dowód: akta kontroli str. 105-108)

W badanym okresie do Urzędu nie wpłynęły pisma lub skargi na niszczenie lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 130)

1.3. W okresie objętym kontrolą, nie opracowano standardów działań zachowania lokalnych form ochrony przyrody w Urzędzie, określających m.in. procedury wizytacji tych form, ich zakresu i częstotliwości oraz zasad postępowania w przypadku stwierdzenia pogorszenia stanu obiektu.

Burmistrz wyjaśnił, że „W Gminie nie opracowano dodatkowej dokumentacji dotyczącej standardów dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody, gdyż Gmina stosuje się do wytycznych wynikających z ustawodawstwa krajowego, w tym m.in.: ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ustawy z dnia 16 kwietnia 2014 r. o ochronie przyrody oraz innych regulacji szczegółowych”.

(dowód: akta kontroli str. 130)

1.4. W sprawozdaniach statystycznych SG-01 za 2015 i 2016 r. wykazano, że na terenie Miasta i Gminy Krajenka było 20 pomników przyrody, w tym 13 pojedynczych drzew, 7 grup drzew, 35 użytków ekologicznych o powierzchni 42,26 ha. Dane te były zgodne z ewidencją lokalnych form ochrony przyrody, sporządzoną na podstawie uchwał, decyzji i zarządzeń je stanowiących.

(dowód: akta kontroli str. 132-143)

1.5. W Gminnej Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008-2017, uchwalonej przez Radę Gminy 30 czerwca 2008 r. oraz w Gminnym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne 4 lata, przy prezentowaniu zagadnień dotyczących utrzymania i dbałości o lokalne formy ochrony przyrody ograniczono się do wyszczególnienia w tych dokumentach pomników przyrody (drzewa i grupy drzew). Zaprezentowane dane były niezgodne ze stanem faktycznym.

W Programie Ochrony Środowiska 2014-2017 (...), Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka, Opracowaniu Ekofizjograficznym, sporządzonym na potrzeby zmiany tego Studium⁴ oraz w sprawozdaniu z wykonania Programu Ochrony Środowiska za lata 2015-2016, prezentowane dane dotyczące pomników przyrody zawierały różne liczby.

(dowód: akta kontroli str. 162-272, 665)

1.6. Z dokumentacji Urzędu wynika, że występujące na terenie Gminy pomniki przyrody i użytki ekologiczne ustanawiano na podstawie:

⁴ W dniu 28 sierpnia 2017 r. odbyła się XXXIII sesja Rady miejskiej w Krajence i w tym dniu radni przyjęli raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka za lata 2015-2016.

- decyzji nr 67/82 Wojewody Piłskiego z dnia 13 maja 1982 r.⁵
- decyzji nr 104/82 Wojewody Piłskiego z dnia 19 sierpnia 1982 r.⁶
- decyzji nr 5/82 Wojewody Piłskiego z dnia 20 stycznia 1983 r.⁷
- zarządzeniem nr 37 Wojewody Piłskiego z dnia 29 listopada 1986 r.⁸
- wszystkie (35) użytki ekologiczne (o łącznej powierzchni ponad 42,26 ha), pozostające w Zarządzie Nadleśnictwa Zdrojowa Góra, położone w Skórcie na terenie Gminy Krajenka, ustanowiono uchwałą nr XXXVIII/272/2014 Rady Gminy w Krajence z 8 maja 2014 r.

Zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze Tworów Przyrody, Rejestrze pomników przyrody, kart inwentaryzacji pomnika przyrody, Gmina nadzorowała 3 pomniki przyrody usytuowane na terenach własnych Gminy. Pozostałe pomniki przyrody i użytki ekologiczne znajdowały się w nadzorze nadleśnictw.

(dowód: akta kontroli str. 52-55; 56-62; 63-86)

1.7. Urząd nie zawierał dodatkowych porozumień lub umów na wykonywanie nadzoru i wykonywanie ochrony z podmiotami zewnętrznymi, wskazanymi jako nadzorujący w aktach prawnych ustanawiających daną formę ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 131)

1.8. Na terenie Gminy i Miasta Krajenka występują łącznie następujące formy ochrony przyrody: obszary Natura2000 (2) obszary chronionego krajobrazu (1), użytki ekologiczne (35) i pomniki przyrody (20). Na terenie tej Gminy wyznaczono dwa obszary: PLB300012 Puszcza nad Gwdą i PLH300045 Ostoja Piłska. Obszar ten o łącznej powierzchni 3.068,62 ha. administracyjnie położony jest na terenie gmin: Trzcianka, Krajenka, Piła, Kaczory.

(dowód: akta kontroli str. 196-199; 200-202)

1.9. Gmina miała w zarządzie 3 pomniki przyrody usytuowane na jej terenie, 2 pomniki usytuowane były na gruntach prywatnych (Park w Maryńcu). Ponadto, 2 pomniki przyrody, usytuowane było na terenach Nadleśnictwa Zdrojowa Góra Leśnictwo Sosnowo i Nadleśnictwa Zdrojowa Góra Leśnictwa Płociczno, a 13 pomników przyrody na terenach Nadleśnictwa Złotów.

(dowód: akta kontroli str. 346)

1.10. Dla potrzeb aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy sporządzono opracowanie ekofizjograficzne uwzględniające potrzeby zmiany tego Studium, zawierające m.in. charakterystykę poszczególnych elementów przyrodniczych występujących na tym terenie.

Zapisy dotyczące lokalnych form ochrony przyrody zawarte w Studium były spójne z opracowaniem ekofizjograficznym.

(dowód: akta kontroli str. 366)

1.11. Na terenie Gminy obowiązywało 27 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp), obejmujących powierzchnię 167,0 ha. Uchwały Rady Miejskiej w Krajence nr VIII/51/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek położonych w rejonie ul. Szkolnej i ul. Młyńskiej w miejscowości Krajenka, Gminie Krajenka oraz nr XXV/164/2017 z dnia 2 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu zabudowy produkcyjno-usługowo-mieszkaniowej na terenie wsi Skórka w Gminie Krajenka – uwzględniały zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu. Plany te zawierały lokalizację, granice i sposoby zagospodarowania terenu lub obiektów podlegających

⁵ Dz. Urz. WRN nr 10, poz. 27.

⁶ Dz. Urz. WRN nr 13, poz. 39.

⁷ Dz. Urz. WRN nr 11, poz. 46.

⁸ Dz. Urz. Woj. Piłskiego nr 11, poz. 118.

ochronie. W planach określono zakazy lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska, inwestycji mogących ograniczać stan środowiska. Zapisy w tych mpzp, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody, były spójne z zapisami Studium, opracowaniem ekofizjograficznym i programem ochrony środowiska oraz były z zgodne z aktami ustanawiającymi daną formę ochrony przyrody odnośnie obowiązujących zakazów.

(dowód: akta kontroli str. 91, 171-175; 179, 184, 212, 366)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nierzetelne zaprezentowanie danych w dokumentach strategicznych gminy, tj.: Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008-2017, Programie Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne 4 lata, danych dotyczących pomników przyrody⁹.

Burmistrz wyjaśnił, że „Na terenie Gminy i Miasta Krajenka znajduje się 20 pomników przyrody. W Programie Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 błędnie podano liczbę pomników przyrody, gdyż nie ujęto w wykazie pomnika przyrody znajdującego się przy ul. Szkolnej 17 w Krajence. W tym miejscu znajdował się pomnik ochrony przyrody składający się z grupy 2 drzew. Natomiast podjęta uchwała o zniesieniu formy ochrony przyrody dotyczyła jednego drzewa. Obecnie Gmina jest na etapie wyboru wykonawcy dla opracowania Programu Ochrony Środowiska na lata 2018-2021. W opracowywanym dokumencie wykazana zostanie prawidłowa liczba pomników przyrody. W przypadku raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska za lata 2015-2016 również omyłkowo wykazano niewłaściwą liczbę pomników przyrody. Raport w tym zakresie zostanie poprawiony podczas sesji Rady Miejskiej. Dokonane zostanie sprostowanie oczywistej omyłki w raporcie”.

(dowód: akta kontroli str. 375)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości, stworzenie prawnych, organizacyjnych i finansowych warunków dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody. Ujęcie w regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz ujęcie w dokumentach strategicznych¹⁰ Gminy, kwestii ochrony lokalnych form ochrony przyrody, wskazuje na właściwą współpracę komórek organizacyjnych Urzędu odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, gospodarkę nieruchomościami oraz ochronę środowiska i przyrody. Ponadto, Gmina bieżąco współpracowała z nadleśnictwami nadzorującymi lokalne formy ochrony przyrody.

2. Podejmowanie działań w celu utrzymania pomników przyrody i użytków ekologicznych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą Rada Gminy nie podejmowała¹¹ uchwał o ustanowieniu lub zniesieniu lokalnych form ochrony przyrody takich jak: pomnik przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny lub zespół przyrodniczo-krajobrazowy, o których mowa w art. 44 ust. 1 uoop. W związku z powyższym

⁹ Odpowiednio: w Programie Ochrony Środowiska 2014-2017 (...), Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka, Opracowaniu Ekofizjograficznym i Raporcie z wykonania Programu Ochrony Środowiska za lata 2015-2016, prezentowane zapisy dotyczące Pomników przyrody wskazują różne wartości tj.: 20; 19, 18.

¹⁰ Strategia Rozwoju Gminy i Miasta na lata 2008-2017, Program Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2014-2017 z perspektywą na kolejne 4 lata, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

¹¹ W 2014 r. podjęto Uchwałę nr XXXVIII/272/2014 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 8 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 44 ust. 1 i 2 i art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Rada Miejska w Krajence uchwaliła ustanowienie 35 użytków ekologicznych, gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Zdrojowa Góra położonych w Skórcie na terenie gminy Krajenka. Nadzór nad użytkami ekologicznymi ustanowiono dla Nadleśnictwa Zdrojowa Góra.

Gmina nie przekazywała takich uchwał do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu (dalej GDOŚ) i Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu (dalej RDOŚ) i nie wpisywano żadnych danych do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (formularza zamieszczonego na stronie GDOŚ)¹².

(dowód: akta kontroli str. 391)

2.2. W okresie objętym kontrolą Rada Miejska w Krajence podjęła uchwałę Nr V/31/2015 z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych pomnika przyrody. Zgodnie z ww. uchwałą uzgodniono podjęcie działań polegających na przeprowadzeniu zabiegu pielęgnacyjnego pomnika przyrody – drzewa gatunku jesion wyniosły, rosnącego przy ulicy Bydgoskiej w Krajence. Pielęgnacja dotyczyła usunięcia wyłącznie suchych i chorych gałęzi oraz fragmentów złamanych i nadłamanych konarów oraz gałęzi zawieszonych w koronie drzewa, bezpośrednio stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa. Zabiegi pielęgnacyjne na pomniku przyrody przeprowadzone w terminie tj.-do 31 grudnia 2015 r., przy spełnieniu warunków przewidzianych w/w uchwałą

W latach 2015-2017 (I połowa) Urząd nie zawierał umów lub porozumień z innymi podmiotami w zakresie wykonywania nadzoru i ochrony nad tymi obiektami.

(dowód: akta kontroli str. 391)

2.3. W latach 2015-2017 (I półrocze) pracownicy Urzędu nie sporządzali planu wizytacji pomników przyrody i użytków ekologicznych. Prowadzili jednak takie przeglądy, jednakże nie stwierdzili naruszenia zakazów obowiązujących w przypadku pomników przyrody i użytków ekologicznych. Do Urzędu nie wpływały informacje o naruszeniu takich zakazów.

Burmistrz wyjaśnił, że „Wizje lokalne form ochrony przyrody na terenie miasta Krajenska, jak również sołectwa Maryniec prowadzone są na bieżąco. W wyniku wizytacji stwierdzono konieczność wykonania pielęgnacji pomnika przyrody przy ul. Bydgoskiej. Ze względu na utrudniony dostęp do pomników przyrody oraz użytków ekologicznych położonych na terenach leśnych, wizji lokalnych dokonują na tych terenach przedstawiciele Nadleśnictwa Złotów i Nadleśnictwa Zdrojowa Góra.”

(dowód: akta kontroli str. 373, 374, 392)

2.4. W badanym okresie Rada Gminy nie podejmowała uchwał w sprawach form ochrony przyrody, mających na celu zmianę list obowiązujących zakazów lub granic.

(dowód: akta kontroli str. 392)

2.5. W latach 2015-2017 (I półrocze) nie odnotowano konfliktów związanych z lokalnymi formami przyrody. Z danych Urzędu wynika, że w okresie objętym kontrolą nie było wniosków mieszkańców, organizacji społecznych lub innych podmiotów w kwestii utworzenia lokalnej formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.6. W latach 2015-2017 (I półrocze) Urząd nie współpracował z GDOŚ i RDOŚ w sprawach dotyczących pomników przyrody i użytków ekologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.7. W badanym okresie Urząd przeprowadził kampanię informacyjną związaną z ochroną środowiska, a także kampanię związaną ze szkodliwością spalania odpadów polegającą na rozmieszczeniu na terenie gminy plakatów dotyczących

¹² W 2013 r. Uchwałą z dnia 26 września 2013 r. nr XXXIII/232/2013 Rady Miejskiej w Krajence w sprawie zniesienia formy ochrony przyrody. Uchwałą z 26 września 2013 r. Rada Miejska w Krajence zniosła formę ochrony przyrody w postaci pomnika przyrody, tj. lipy drobnolistnej o obwodzie pnia 437 cm rosnącej na nieruchomości stanowiącej własność gminy Krajenska - działka nr 192/4 położonej w Krajence przy ul. Szkolnej 17, wymienionej pod pozycją rejestru 482 wykazu pomników przyrody na terenie gminy Krajenska. Zniesienie formy ochrony przyrody drzewa, nastąpiło z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego.

przedmiotowej tematyki, jak również rozprowadzeniu ulotek. Ponadto, Nadleśnictwo Zdrojowa Góra realizuje w br. przy wsparciu WFOSiGW w Poznaniu projekt Ochrona śródleśnych ekosystemów łąk, pastwisk i torfowisk na obszarze NATURA 2000 Puszcza nad Gwdą PLB300012, w celu zachowania żerowisk ptaków stanowiących przedmiot ochrony.

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.8. W trakcie kontroli NIK dokonano oględzin 14 pomników przyrody (z 20 znajdujących się na terenie Gminy) i sześciu użytków ekologicznych (z 35), w której stwierdzono, że:

- 19 drzew było zdrowych (drzewa z częściowo obumierającymi cieńszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami),
- jedno drzewo – jest zamierające,
- na 19 drzewach stojących (z 20) były przymocowane tabliczki „Pomnik przyrody” (w kolorze zielonym), a w przypadku jednego drzewa tabliczki informacyjnej nie było,
- wszystkie użytki ekologiczne były podmokłymi łąkami śródleśnymi, na których częściowo lub całkowicie wykoszona była trawa.

W miejscu dokonywania oględzin użytków ekologicznych były tablice informacyjne o tej formie ochrony przyrody, natomiast brak było na nich informacji o zakazach obowiązujących na tych obszarach, o których mowa w art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 382-390)

2.9. W ramach realizacji zadań wynikających z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Krajenka za lata 2015-2016, Gmina realizowała: Cel ekologiczny - Rozwój obszarów prawnie chronionych poprzez ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej. W badanym okresie Urząd nie planował odrębnych działań w celu zachowania wartości przyrodniczych i ekologicznych dla 20 pomników przyrody i 35 użytków ekologicznych. Brak było też dokumentów źródłowych z nadleśnictw

2.10. W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnej formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 392-390, 393, 408)

2.11. W badanym okresie Urząd nie ustanawiał podmiotów nadzorujących pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Wcześniej, w aktach powołujących pomniki przyrody podmioty takie zostały wskazane. Urząd nie występował do innych podmiotów o wykonywanie działań na rzecz pomników przyrody i użytków ekologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.12. W badanym okresie Urząd nie wnioskował do podmiotów nadzorujących ochronę lokalnej formy ochrony przyrody o wykonanie konkretnych działań. Nie stwierdzono również przypadków usunięcia drzew pomnikowych.

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.13. W badanym okresie w Gminie przeprowadzono kampanię informacyjną związaną z ochroną środowiska, polegającą na rozmieszczeniu na terenie gminy plakatów dotyczących jak również rozprowadzeniu ulotek

(dowód: akta kontroli str. 393)

2.14. W okresie objętym kontrolą nie występowały konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody, a do Urzędu nie wpłynęły wnioski mieszkańców, organizacji społecznych lub innych podmiotów o utworzenie lokalnej formy ochrony przyrody, nie stwierdzono także konfliktów z GDOŚ i RDOŚ dotyczących lokalnych form ochrony przyrody.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nie oznakowano sześć użytków ekologicznych tablicami informującymi o zakazach obowiązujących na obszarach lub w stosunku do form ochrony przyrody wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 1-3 oraz pkt 7 i 8 (załącznik nr 4) rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wzoru tablic¹³.

Ponadto, w jednym przypadku, brak było tablicy informującej o nazwie formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4-6 i pkt 9 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 382-383, 386)

Burmistrz Gminy wyjaśnił, że „Gmina wystąpiła do Nadleśnictwa Zdrojowa Góra o uzupełnienie tablic informujących o użytkach ekologicznych, poprzez postawienie tablic informujących również o zakazach wynikających z uchwały Rady Miejskiej w Krajence, zgodnie z art. 115 ustawy o ochronie przyrody, oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic.”

(dowód: akta kontroli str. 376)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w skontrolowanym zakresie. NIK zwraca uwagę na potrzebę planowania działań kontrolnych wobec lokalnych form ochrony przyrody.

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2015-2017 (I półrocze) z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska Gmina uzyskała dochody w badanym okresie – w 2015 r. 25,29 tys. zł, w 2016 r. 16,97 tys. zł i 2017 r. - 17,79 tys. zł, które zostały zaewidencjonowane w dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, rozdziale 90019 – Wpływy i wydatki związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 412, 413,

Gmina nie planowała odrębnych środków na lokalne formy ochrony przyrody.

Burmistrz wyjaśnił, że „W latach 2015-2017 w planach finansowych Gminy Krajenska w podziałce klasyfikacji budżetowej przewidzianej dla lokalnych form ochrony przyrody nie zaplanowano środków finansowych w związku z zaplanowaniem wpływów z opłat i kar, o jakich mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska, w rozdziale 90019 i wydatków w innym rozdziale 90001 z przeznaczeniem na inne zadania z zakresu ochrony środowiska niż lokalne formy ochrony przyrody. Zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody realizowane były w głównej mierze przez jednostkę budżetową Gminy Krajenska tj. Komunalny Zakład Użyteczności Publicznej, która finansowana jest bezpośrednio z budżetu gminy poprzez zasilenie na wydatki budżetu jednostki. Wydatki ponoszono z rozdziału 90004 i ponoszone one były z własnych środków gminy, jako związane z utrzymaniem w należytym stanie terenów zieleni i zadrzewienia.”

Ponadto, wskazał, że „Gmina, przy pomocy jednostki budżetowej tj.: Komunalnego Zakładu Użyteczności Publicznej (dalej KZUP), utrzymywała w porządku i czystości ulice, place i parki, skwery oraz obiekty małej architektury, a także odcinki pasa drogowego w granicach administracyjnych Gminy. Prace pielęgnacyjne polegały głównie na przycinaniu drzew i krzewów, koszeniu trawy, sadzeniu kwiatów, roślin i krzewów ... itd.”

(dowód: akta kontroli str. 375, 409)

¹³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic - Dz. U. z 2004 r. Nr 268 poz. 2665.

W 2015 r. w zakresie wydatków dotyczących lokalnych form ochrony przyrody Gmina wynajęła podnośnik celem usunięcia suchych i chorych gałęzi oraz fragmentów złamanych i nadłamanych konarów i gałęzi zawieszonych w koronie drzewa gatunku jesion, będącego pomnikiem przyrody, bezpośrednio stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa oraz oczyszczenia i zabezpieczenia środkiem dezynfekującym miejsca powstałe po usunięciu gałęzi¹⁴ - Faktura Nr 37/2015 z dnia 29 lipca 2015 r. na kwotę 246 zł. Wydatek zadekretowano – dział 900, rozdział 90004 – utrzymanie zieleni w miastach i gminach, § 4300.

(dowód: akta kontroli str. 415-416)

Burmistrz wyjaśnił, że „Wydatki w 2015 r. dotyczące faktury 37/2015 sklasyfikowano w dziale 900 rozdziale 90004 (Utrzymanie zieleni w miastach i gminach), gdzie ujmowane są wydatki związane z zakładaniem i utrzymywaniem w należytym stanie terenów zieleni i zadrzewienia, zgodnie z art. 78 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Wydatki na pielęgnację pomnika przyrody – drzewa gatunku jesion, mieszczą się w ogólnym pojęciu utrzymania w należytym stanie terenów zieleni i zadrzewienia, dlatego też sklasyfikowano je do rozdziału 90004.”

3.2. W badanym okresie Gmina nie pozyskiwała żadnych środków finansowych na realizację zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody i nie występowała o dotację, z przeznaczeniem na ten cel.

Burmistrz wyjaśnił, że „Biorąc pod uwagę ograniczone możliwości budżetowe Gminy i rozmiar zadań, jakie są nałożone na jednostki samorządu terytorialnego, Gmina nie aplikowała w badanym okresie - o zewnętrzne środki finansowe w formie dotacji z przeznaczeniem na lokalne formy ochrony przyrody z uwagi na brak środków własnych na pokrycie wkładu własnego”.

(dowód: akta kontroli str. 413-414)

3.5. W badanym okresie nie stwierdzono działań, które nie przyniosłyby zamierzonych efektów w zakresie lokalnych form ochrony przyrody.

Burmistrz wyjaśnił, że „... w Gminie Krajenka nie wystąpiły działania nie przynoszące zamierzonych efektów, a tym samym nie poniesiono w związku z tym wydatków”.

(dowód: akta kontroli str. 414)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie środków przeznaczonych w budżecie Gminy na lokalne formy ochrony przyrody. Ich wydatkowane przyniosło zakładany efekt, a zakres zleczanych zadań nie wymagał stosowania ustawy z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁵ i był zgodny z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w Gminie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, wnosi o:

1. Rzetelne prezentowanie w dokumentach strategicznych gminy, takich jak: Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Krajenka, Program Ochrony Środowiska, czy Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska danych dotyczących pomników przyrody.

¹⁴ Uchwała Nr V/31/2015 Rady Miejskiej w Krajenke z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych pomnika przyrody

¹⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 ze zm.

2. Oznakowanie użytków ekologicznych, zgodnie z art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody i § 2 ust. 3 i § 3 rozporządzenia w sprawie wzorów tablic.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 3 października 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Krzysztof Aleksander Matuszek
Doradca ekonomiczny

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis